

SIVISTYSTYÖN VAPAUS JA VASTUU SVV-OHJELMA

TOIMINTAKERTOMUS 2011–2014

SISÄLTÖ

MIKÄ ON SVV-OHJELMA	2
SVV-OHJELMAN TÄRKEIMMÄT TULOKSET 2011–2014.....	3
OHJELMAN TAUSTA JA VALMISTELU	4
SVV-TUTKIMUS.....	5
Tavoitteet, tutkimusasetelma ja metodologisia lähtökohtia.....	5
Tuloksia	7
Meneillään oleva tutkimus	7
TAPAAMISET JA SEMINAARIT	7
Vapaan sivistystyön tutkijaseminaarit	7
Pohjoismainen vapaan sivistystyön tutkijaseminaari 2011	8
Aikuiskasvatuksen tutkijatapaamiset.....	8
Alueelliset tapaamiset, tutkiva opintokerho, sivistysiltamat.....	9
YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN	9
JULKAISUTOIMINTA.....	10
OPINNÄYTETORI	10
SVV-OHJELMAN TIEDOTUS JA VIESTINTÄ.....	11
SVV-verkkosivut	11
SVV -tiedotuslista.....	11
LÄHTEET	11
LIITTEET.....	12
Liite 1: Julkaisut 2011–2014	12
Liite 2. Meneillään oleva tutkimus 31.12.2014	15
Liite 3: Kasvatuksen viisaus ja maailman tila, Tampereen yliopisto.....	17
Liite 4: Kamppailu kasvatuksesta oppivelvollisuuden tuolla puolen -symposiumi Kasvatustieteen päivillä 2014.....	18
Liite 5: Sivistysiltamien ohjelma	19
Liite 6: Vapaan sivistystyön arvoseminaarin ohjelma	20
Liite 7: Tutkivan opintokerhon ohjelma vv. 2011–2014.....	21
Liite 8. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen: pidettyjä puheenvuoroja ja alustuksia	22
Liite 9: SVV-pamfletti.....	24

MIKÄ ON SVV-OHJELMA

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu on yhteistyöohjelma, jonka tarkoituksena on vapaan sivistystyön tutkimuksen kokoaminen ja vahvistaminen. Tutkimuksellisenä tavoitteena on kirkastaa vapaan sivistystyön toiminta-ajatusta, toimintamenetelmiä, merkitystä ja toimijuutta suhteessa sen muuttuvaan yhteiskunnallis-historialliseen kontekstiin sekä luoda toimintamalleja vapaan sivistystyön tutkimuksen ja tieteellisen koulutuksen pitkäjänteiselle harjoittamiselle. Yhteistyöohjelmassa ovat mukana Itä-Suomen ja Tampereen yliopistot ja Åbo Akademi sekä Vapaa Sivistystyö ry (VST).

Yliopistot vastaavat ohjelmaan liittyvästä tutkimustoiminnasta. Toimintaan osallistuvat vapaan sivistystyön tutkimukseen suuntautuneet professorit ja heidän tästä alueesta kiinnostuneet opiskelijansa. Yliopistotoimijat myös rakentavat tutkimusta tukevaa vuorovaikutusta alueensa vapaan sivistystyön oppilaitosten ja päätöksentekijöiden kanssa. Ohjelma tuo yhteen eri yliopistoissa sivistystyön ilmiöihin paneutuvia tutkijoita ja opiskelijoita. VST:llä on ollut ohjelmassa valtakunnallinen yhteistyötä koordinoiva ja tiedottava tehtävä.

SVV-ohjelma pohjautuu vuonna 2011 solmitulle yhteistyösopimukselle ja yhteiselle toimintasuunnitelmalle 2011–2014. Itä-Suomen yliopiston edustajana on professori Jyri Manninen, Tampereen yliopiston edustajana professori Anja Heikkinen ja Åbo Akademin edustajana professori Petri Salo. VST:n edustaja on puheenjohtaja Aaro Harju. Uusi sopimus ja toimintasuunnitelma ovat tekeillä.

Kunkin neljän osapuolen toiminta perustuu niiden omille rahoituksille. Lisäksi verkoston yhteistoi-
mintaan ja koordinointiin on haettu ja saatu avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Verkostoon kuuluvat voivat käyttää ohjelmaa viitekehyksenään rahoitusten haussa.

SVV-ohjelman toiminnoista ovat eri tavoin vastanneet edellä mainittujen professorien lisäksi tohtori Ari Sivenius Joensuussa, tohtoriopiskelija Annika Turunen Vaasassa, tohtoriopiskelijat Jenni Pätäri ja Sini Teräsahde Tampereella sekä suunnittelija Leena Saloheimo VST:ssä. VST on nimennyt ohjausryhmän VST:n SVV-toiminnalle. Ryhmään kuuluvat puheenjohtaja Aaro Harju, rehtori Aki Ojakangas ja toiminnanjohtaja, rehtori Anitta Pehkonen.

SVV-OHJELMAN TÄRKEIMMÄT TULOKSET 2011–2014

Tutkimuksen näkyvyys vapaan sivistystyön kentällä on lisääntynyt.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa on kiinnostuttu tutkimuksen ja sen tuloksien seuraamiseen. Vapaan sivistystyön valtakunnalliset järjestöt levittävät tutkimustietoa mm. tilaisuuksissaan ja hyödyntävät sitä kehittämistoimissa ja edunvalvonnassa.

Neljä väitöskirjaa, kymmenen pro gradu-tutkielmaa ja 46 julkaisua on valmistunut.

Tutkijoiden säännölliset valtakunnalliset ja alueelliset tapaamiset

Yhteiset vuosittaiset tutkijatapaamiset ja jatko-opiskelijoiden seminaarit vuosina 2012, 2013 ja 2014.

Pohjoismainen vapaan sivistystyön tutkijoiden seminaari 8.-9.12.2011 Helsingissä.

Kasvatustieteen tutkijaverkoston kanssa järjestettiin Kasvatustieteen kesäpäivät Joensuussa kesäkuussa 2012 vapaan sivistystyön tematiikasta.

Aikuiskasvatuksen tutkijatapaamisissa 2012 (Helsinki) ja 2014 (Turku) on järjestetty vapaan sivistystyön teemaryhmät.

Tutkijoiden ja vapaan sivistystyön oppilaitoshenkilöstön säännölliset valtakunnalliset ja alueelliset tapaamiset

Alueellisia tilaisuuksia järjestetty vuosittain tutkijoiden ja oppilaitosväen kesken Joensuussa, Tampereella ja Vaasassa.

Tutkiva opintokerho, Tampere ja Vaasa

Tutkijoiden ja vapaan sivistystyön toimijoiden Sivistysiltamia on järjestetty Joensuussa.

Lisäksi yliopistolla on järjestetty opintojaksoja yhteistyössä vapaan sivistystyön organisaatioiden kanssa.

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -pamfletti 2015: Vapaa, vallaton ja vangittu sivistystyö

Teoksen ovat toimittaneet Jenni Pätäri, Annika Turunen ja Ari Sivenius. Se ilmestyy vuoden 2015 alussa.

SVV-verkkosivut (www.vapausjavastuu.fi) ja tiedotuslista

Opinnäyteyhteistyö ja opinnäytetori

OHJELMAN TAUSTA JA VALMISTELU

SVV-yhteistyö pohjautuu 2000-luvulla VST:ssä aloitetulle toiminnalle, joka tähtäsi vapaan sivistystyön tutkimuksen lisäämiseen osana alan oppilaitoshenkilöstön osaamisen ja pätevyyden kehittämissuunnitelmaa. Ohjelma oli opetusministeriön rahoittama. Ohjelman valmisteluun liittyi tiedon kerääminen yliopistoissa tehtävästä vapaan sivistystyön tutkimuksesta. VST hakeutui yhteistyöhön ensin Tampereen yliopiston, sitten Åbo Akademin ja hiukan myöhemmin Itä-Suomen yliopiston aikuiskasvatuksen tutkijoiden kanssa. Säännöllisten vuosittaisten tutkimusseminaarien järjestämisen lisäksi vapaan sivistystyön tutkijoille myönnettiin apurahoja vapaan sivistystyön tutkimiseen. Apurahaa myönnettiin kymmenen vuoden aikana lähes 90 akateemiseen tai muuhun tutkimukseen. OKM:n rahoituksella teetettiin Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmeniassa vv. 2008–2009 vapaan sivistystyön opintoihin osallistumisen vaikutuksia koskenut tutkimus¹, joka liittyi vapaan sivistystyön kehittämissuunnitelman 2008–2012 toteuttamiseen.

Jo yhteistyön ensi vaiheissa pidettiin tarpeellisena toiminnan tiivistämistä ja tutkimuksellisten tavoitteiden asettamista sille sekä järjestelmällisemmän rahoituksen saamista tutkimussuunnitelmalta. Kansan sivistys liikkeessä -tutkimussuunnitelma luonnos tehtiin vuonna 2004. Siitä saatiin positiivista palautetta mm. opetusministeriössä, mutta rahoitusta sille ei saatu. Luonnos kuitenkin poiki laajan suomalaisen aikuiskasvatuksen kentät ja kerrostumat -kirjahankkeen, jonka suunnitelluista neljästä osasta yksi ilmestyi vuonna 2011 ja kaksi ilmestyy vuodenvaihteessa 2014–2015². Toinen em. pyrkimyksistä nousut prosessi oli käytännön, politiikan/hallinnon ja tutkimuksen suhteita selvittänyt Aikuiskasvatuksen tutkimuksen rakenteelliset innovaatiot (AITURI)-hanke³.

Vuosikymmenen vaihtuessa yliopistojen ja VST:n välinen yhteistyö kaipasi uutta viitekehystä. Koska vapaan sivistystyön tutkimussuunnitelmalta ei arvioitu olevan rahoitusmahdollisuuksia, päädyttiin suunnittelemaan sateenvarjonomainen yhteistyösuunnitelma, jonka alle yhteistyöyliopistot voivat koota teemaan sopivia toimintojaan.

AITURI-hankkeessa tuotettu aikuiskoulutuksen tutkimuksen yhteistyön rakennemallia (kuviokuva 1) on hyödynnetty SVV -yhteistyön rakentamisessa.

¹ Manninen, Luukannel. 2008.

² Rinne, Jauhiainen (toim.) ilmestynyt v. 2011, Kantasalmi, Nest (toim.) ja Heikkinen, Kallio (toim.) v. 2014–2015.

³ Heikkinen, Teräsahde 2011.

KUVIO 1. Ehdotus aikuiskoulutuksen tutkimuksen yhteistyön rakennemalliksi⁴

Suunnitelmaa valmisteltiin vuosina 2010 ja 2011 kansallisissa tapaamisissa. Ohjelmalle on sovittu yhteiset tavoitteet ja toimintamuodot, joita ovat mm. kansalliset ja kansainväliset tutkijatapaamiset, erilaiset alueelliset tapaamiset ja tilaisuudet (mm. tutkiva opintokerho, sivistysiltamat), eri yliopistoista tulevien jatko-opiskelijoiden seminaarit, tutkimustulosten ja -tiedon kokoaminen ja levittäminen (mm. seminaarit ja julkaisut). Suunnitelmaan kuuluu yhteyksien rakentamisen pohjoismaisiin ja eurooppalaisiin sivistystyön tutkijayhteisöihin.

SVV-TUTKIMUS

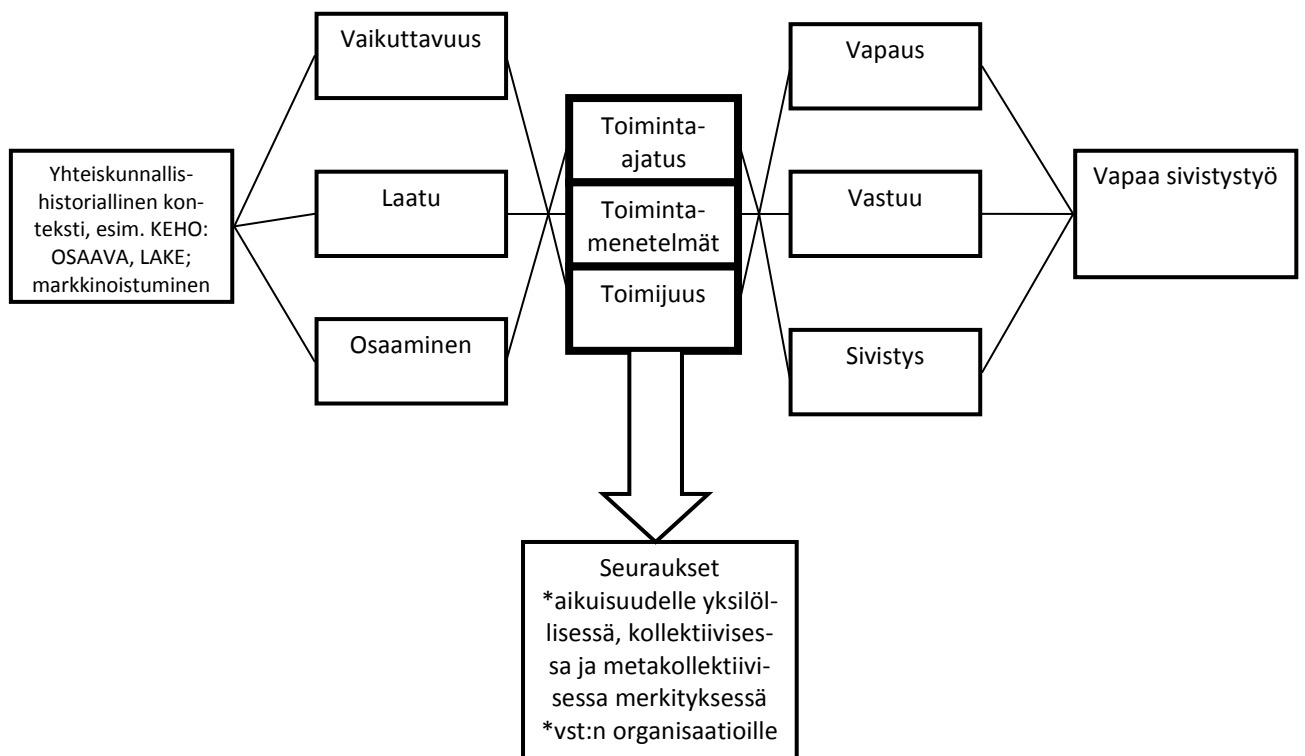
Tavoitteet, tutkimusasetelma ja metodologisia lähtökohtia

Hankkeen tutkimuksellisenä päätarkoituksena on kirkastaa vapaan sivistystyön **toiminta-ajatus, toimintamenetelmät, merkitys** ja **toimijuus** suhteessa sen muuttuvaan **yhteiskunnallis-historialliseen kontekstiin**. Tähän liittyen on tarkoitus myös analysoida hallinnon – ja sen välityksellä politiikan –, tutkimuksen ja vapaan sivistystyön **toimijoiden keskinäissuhteita** ja tuottaa ehdotuksia niiden kehittämiseksi. Hankkeen kolmas tarkoitus on luoda toimintamalleja vapaan sivistystyön **tutkimuksen ja tieteellisen koulutuksen** pitkäjänteiselle harjoittamiselle Suomessa.

SVV-tutkimuksessa vapaan sivistystyön erityisyys kiteytetään sen toiminta-ajatukseen, toimintamenetelmiin ja toimijuuteen, joissa sivistys, vapaus ja vastuu todellistuvat. Muuttuva yhteiskunnallis-historiallinen konteksti fokusoidaan mm. laadun, vaikuttavuuden ja osaamisen määritelmiin (KEHO, LAKE, OSAAVA) ja niitä ehdollistaviin kuntarakenteen ja rahoituksen muutoksiin. Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miten sivistys, vapaus ja vastuu ilmenevät vapaan sivistystyön toiminta-ajatuksessa, toimintamenetelmissä ja toimijuudessa?
2. Miten laatu, vaikuttavuus ja osaaminen ilmenevät KEHO-ohjelman toteutuksessa: OSAAVA- ja LAKE-ohjelmissa ja niitä ehdollistavissa kuntarakenne- ja rahoitusratkaisuisa.
3. Miten laatu, vaikuttavuus ja osaaminen ilmenevät vapaan sivistystyön toiminta-ajatuksessa, toimintamenetelmissä ja toimijuudessa?
4. Miten sivistyksen, vapauden ja vastuun tulkinnat suhteutuvat laadun, vaikuttavuuden ja osaamisen tulkintoihin vapaan sivistystyön toiminta-ajatuksessa, toimintamenetelmissä ja toimijuudessa?
5. Millaisia seurauksia em. on vapaan sivistystyön organisaatioille ja aikuisuudelle sen yksilöllisessä, kollektiivisessä ja metakollektiivisessä merkityksessä?

KUVIO 2. SVV-tutkimuksen tutkimusasetelma

SVV-hankkeen tarkoitus on tutkimusasetelman ja -kysymysten mukaisesti edistää, koordinoita ja toteuttaa tutkimusta vapaan sivistystyön (ja mahdollisuuksien mukaan politiikan ja hallinnon) toimijoiden ja tutkijoiden yhteistyönä kansallisella ja alueellisella tasolla. Tutkimusprosessille on ominaista vahva teorian ja käytännön vuoropuhelu sekä teoretisoivien ja havainnollis-kokemuksellisten painotusten vaihtelu. Tutkimusta voi yhtäältä luonnehtia **yhteistutkimukseksi**, jossa yhdistyvät tutkijoiden ja ns. maallikoiden kyvyt tiedon tuottamisessa ja rakentamisessa. Tutkimuksen haaste on kohtauttaa paikallinen, käytäntöihin uponnut tieto ja teoreettinen tieto ja ottaa niiden erilaisuus ja mahdollinen vastakkaisuus vakavasti⁵. Toisaalta sitä voi pitää **toimintatutkimuksena tai kehittävänä arviointina**, jossa tutkijat yhdessä toimijoiden kanssa purkavat auki ja näkyviin asiakirjoihin, ohjelmiin, käytänte-

⁵ Vähämäki 2010

siin ja kokemuksiin liittyviä vapaan sivistystyön toiminta-ajatukseen, toimintamenetelmien ja toimijuuden merkityksiä, pohtivat niiden tulkintavaihtoehtoja ja uusien tulkintojen käytännöllisiä merkityksiä⁶.

Tutkimus on myös monikerroksinen, monimetodinen ja metatutkimuksellinen: tutkimuskysymyksiin haetaan vastausta analysoimalla ja syntetisoimalla yksittäisiä tutkimuksia, jotka kohdentuvat teematisesti, metodisesti ja paikallisesti monin tavoin, esimerkiksi asiakirjojen, verkkoaineistojen ym. analyysin, eri toimijoille tehtyjen kyselyjen ja haastattelujen, havainnoinnin ja keskustelujen avulla.

Tuloksia

SVV -ohjelman puitteissa on vuosina 2011–2014 ollut käynnissä kolme isompaa hanketta, joissa on tutkittu vapaan sivistystyön laajempia hyötyjä kymmenessä Euroopan maassa (Benefits of Lifelong Learning, BeLL 2011–2014, UEF) ja tutkimuksen ja poliittisen päätöksenteon vuorovaikutusta (AITURI-hanke 2010–2011, TaY) sekä tehty aikuiskasvatukseen liittyvää julkaisusarjaa (Suomalaisen aikuiskasvatuksen kentät ja kerrostumat SAKKE 2006–2015, TaY).

SVV -väitöskirjoja on vuosina 2011–2014 valmistunut tai esitarkastusvaiheessa yhteensä neljä (4) kappaletta, ja pro gradu- tutkielmia on valmistunut seitsemän (7) kappaletta.

Tutkimusraportteja ja –artikkeleita on yhteensä 46 kappaletta. Niiden lista on liitteessä 1.

Meneillään oleva tutkimus

Yhteistyöyliopistoilla on meneillään uusia tutkimushankkeita SVV-ohjelman kehityksessä. Yliopistojen ryhmissä on nyt valmisteilla 10 väitöstutkimusta ja 10 gradua. Ne näkyvät liitteessä 2.

TAPAAMISET JA SEMINAARIT

Vapaan sivistystyön tutkijaseminaarit

Vapaan sivistystyön tutkimukseen suuntautuneiden tutkijoiden seminaareja on järjestetty vuodesta 2002 alkaen. Valtakunnalliset seminaarit ovat keskeinen osa SVV-ohjelmaa. Ne kokoavat eri yliopistoissa vapaaseen sivistystyöhön suuntautunutta tutkimusta tekeviä saman pöydän ääreen. Seminaareissa on ollut väitöskirjantekijöitä kaikista kolmesta yhteistyöyliopistosta. Tilaisuudet ovat avoimia ja niihin on osallistunut vapaan sivistystyön tutkimuksen tekijöitä myös muista yliopistoista. Mukana on usein myös tutkimuksesta kiinnostuneita vapaan sivistystyön ammattilaisia. Seminaareissa käydään läpi 8 – 10 meneillään olevaa tutkimusta tekijän esittämästä näkökulmasta. Tekijät saavat sekä vertaispalautetta että paikalla olevilta professoreilta eväitä työn eteenpäin viemiseen. Tutkijatapaamisten vetovastuu kiertää yliopistojen kesken.

Viime vuosina seminaarit on järjestetty jonkin vapaan sivistystyön tilaisuuden yhteydessä. Tällä tavalla on saatu vapaan sivistystyön ammattilaiset ja tutkijat saman katon alle ja tutustumaan paremmin toistensa työhön. Vapaan sivistystyön päivien ohjelmassa on ollut tutkimuspohjaisia esityksiä ja alus-

⁶ Heikkinen & Lamminpää 2002, Kemmis & Wilkinson 1998; Manninen & Kauppi 2008

tuksia ja oppilaitosten työntekijät ovat voineet perehtyä tekeillä olevaan tutkimukseen osallistumalla seminaareihin.

9. - 10.6.2011 pidettiin kaksipäiväinen vapaan sivistystyön tutkimuksen työpaja Jyväskylän yliopistossa. Työpajassa koottiin SVV-suunnitelma ja sovittiin sen viimeisteleminen. Paikalla oli 11 hankkeen keskeistä toimijaa.

19. – 20.8.2012 Oriveden opistolla pidetyssä seminaarissa esiteltiin kymmenen tutkimusta tai tutkimusideaa. Seminaarin osallistui 17 henkilöä.

Vuonna 2013 tapaaminen järjestettiin osana Vapaan sivistystyön kesäseminaaria 16.–17.8.2013 Vaasassa. Seminaarin teemana oli vapaan sivistystyön vaikuttavuuden tutkiminen ja arvioiminen. Seminaarin yleinen ohjelmaosuus sisälsi Jyri Mannisen, Emilia Valkosen ja Jenni Pätärin alustukset. Seminaarissa oli 50 osallistujaa. Yleisen ohjelman jälkeen ajoittuneessa tutkijatapaamisessa oli esillä kahdeksan tutkimusta ja osallistujia oli 16.

Vuoden 2014 tapaaminen oli integroitu vapaan sivistystyön päivien rinnakkaisten työpajojen ohjelmaosuuteen. Päivät pidettiin Varkaudessa 28.–29.8.2014. Päivien yleisessä osuudessa järjestettiin tutkimuksen yhteistyötä koskeva kalamaljakeskustelu, jonka veti Sini Teräsahde ja johon osallistui sekä tutkijoita että vapaan sivistystyön oppilaitos- ja järjestöväkeä. Tutkijatapaaminen pidettiin avoimena tutkimustyöpajana. Esillä oli seitsemän tutkimusta. Päiville osallistui runsaat 100 ihmistä, joista n. 15 – 20 oli mukana tutkimustyöpajan istunnoissa. Päivien osallistujapalautteen mukaan oppilaitosväki piti erityisen arvokkaana tutkijoiden mukanaoloa päivillä ja tutkimukseen liittyvien sisältöjen tuomista päivien ohjelmaan.

Pohjoismainen vapaan sivistystyön tutkijaseminaari 2011

Osana SVV-ohjelman kansainvälistä ulottuvuutta järjestettiin pohjoismainen vapaan sivistystyön tutkijatapaaminen Helsingin työväenopiston tiloissa 8. - 9.12.2011. Seminaarin teema oli Freedom and Responsibility in Non-formal Adult Education. Tapaamiseen osallistui 30 henkilöä seitsemästä maasta. Englanninkielisessä tilaisuudessa luotiin katsaus pohjoismaiseen tutkimustilanteeseen - mitä tutkitaan, missä tutkitaan, mitä olisi tarpeen tutkia – ja pohdittiin yhteistyön mahdollisuuksia.

Alustuksissa käsiteltiin mm. vapaan sivistystyön käsitteen historiaa, kehittymistä, yhtäläisyyksiä ja eroja eri pohjoismaissa, vaikutuksien ja vaikuttavuuden osoittamista sekä tutkimusyhteistyön tarpeita ja mahdollisuuksia. Teemaryhmissä esiteltiin tekeillä olevia ja vasta valmistuneita tutkimushankkeita. Keskusteluissa todettiin, että pohjoismaista vertailevaa tutkimusta tarvitaan vapaan sivistystyön eri aspekteista. Tapaamista valmisteltiin myös pohjoismaisen aikuisoppimisen verkoston NVL:n tutkijaverkoston tapaamisissa Trondheimissa, Tukholmassa ja Linköpingissä.

Aikuiskasvatuksen tutkijatapaamiset

Aikuiskasvatuksen tutkijatapaaminen on kahden vuoden välein järjestettävä kansallinen konferenssi, joka kokoaa aikuiskasvatuksen tutkijat. Järjestäjänä on Aikuiskasvatuksen tutkimusseura yhteistyökumppaneineen. SVV-ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että tapaamisessa on joka kerta myös vapaan sivistystyön teemaryhmä.

- 16. - 17.2.2012 Helsingin yliopistossa Jyri Mannisen ja Petri Salon vetämä vapaan sivistystyön teemaryhmä, jossa oli runsaasti osanottajia myös SVV-ohjelman ulkopuolelta..

- 6.–7.2.2014 Turun yliopistossa Anja Heikkisen vetämä vapaan sivistystyön teemaryhmä

Tampereen yliopiston väki on lisäksi järjestänyt kaksi tilaisuutta aikuiskasvatuksen tutkijoille ja asiantuntijoille:

Kasvatuksen viisaus ja maailmantila / Educational Wisdom and Planetary Condition. Workshopit Tampereen yliopistossa 11.4. ja 9.5.2014. (Anja Heikkinen, Jenni Pätäri, Sini Teräsahde ym., liite 3)

Kamppailu kasvatuksesta oppivelvollisuuden tuolla puolen –symposiumi. Kasvatustieteen päivät 20.–21.11.2014, Oulu (Anja Heikkinen) (liite 4)

Yksittäiset SVV-tutkijat ovat osallistuneet kansallisiin, pohjoismaisiin ja eurooppalaisiin tutkimusseminaareihin ja –konferensseihin ja pitäneet niissä esitelmiä.

Alueelliset tapaamiset, tutkiva opintokerho, sivistysiltamat

Joensuu: Joensuun alueella on kevästä 2013 asti järjestetty sivistysiltamia, joissa on 1 – 2 alustusta ja joihin on kutsuttu vapaan sivistystyön tutkimisesta ja kehittämisestä kiinnostuneita alueen oppilaitoksista, opetushallinnosta ja yliopistosta (liite 5). Joulukuussa 2012 järjestettiin Vapaan sivistystyön arvoseminaari yhteistyössä Kansalaisopistojen liiton kanssa osana Sivistyksen suunta –seminaarisarjaa (liite 6). Lisäksi kasvatus- ja aikuiskasvatustieteen opintoihin kuuluvia opintojaksoja on toteutettu yhteistyössä vapaan sivistystyön organisaatioiden kanssa.

Tampere:

Alueelliset SVV-tapaamiset. Alueellisten tapaamisten kutsu on esitetty laajasti alan toimijoille: tutkijoille, oppilaitosväelle ja muille sidosryhmille. Alueellisia tapaamisia ja tutkimusiltoja on pidetty viisi kertaa Tampereen yliopistolla ja kerran työväenopisto Sampolassa.

Tutkiva opintokerho. Vapaan sivistystyön tutkiva opintokerho aloitti keväällä 2011 ja toiminta jatkuu edelleen. Kokoontumisia on järjestetty 3–5 lukukauden aikana. Opintokerhon ohjelma 2011–2014 on liitteessä 7.

Vaasa: Vaasan seudulla on kokoontunut vapaan sivistystyön opintopiiri kolme kertaa vuoden 2014 aikana. Opintopiiriin osallistuneet ovat vapaan sivistystyön rehtoreita ja edunvalvoja Vaasan seudulta. Tapaamiset on pidetty Åbo Akademin tiloissa. Opintopiirissä on lähdetty ajankohtaisista tapahtumista ja kysymyksistä ja sitä kautta käsitelty vapaan sivistystyön nykytilaa ja haasteita sekä tulevaisuuden mahdollisuuksia.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

SVV-ohjelman toimijat ovat osallistuneet aktiivisesti vapaan sivistystyön erilaisiin kokouksiin, tilaisuuksiin ja seminaareihin puhujina ja asiantuntijoina. Näissä tavoitteena on ollut yhteiskunnallinen

vaikuttaminen sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla ja yhteistyön kehittäminen tutkijoiden, päättäjien ja toimijoiden välillä. Joitakin esimerkkejä tästä on liitteessä 8.

JULKAISUTOIMINTA

Jenni Pätäri, Annika Turunen ja Ari Sivenius toimittavat alkuvuodesta 2015 ilmestyvän, SVV-ohjelman tematiikkoja kokoavan verkkojulkaisun. **SVV-pamflettiprojektia** on edistetty työnimellä Kannattelevat ja kahlitsevat rakenteet vapaassa sivistystyössä. Toimituskunnan työtä on tukenut ohjausryhmä, johon kuuluvat Anja Heikkinen, Jyri Manninen, Petri Salo sekä Leena Saloheimo. Mukana on nimekäs kirjoittajakaarti. Toimituskunnan ja ohjausryhmän ohella julkaisun kirjoittajia ovat Jyrki Hilpelä (UEF, eläkeläinen), Risto Ikonen (yliopistonlehtori, UEF), Ari Antikainen (professori, UEF), Karin Filander (dosentti, yliopistotutkija UTA), Päivi Atjonen (professori, UEF), Juha Sihvonen (opetusneuvos), Mikko Lahtinen (yliopistonlehtori, UTA) sekä Veli-Matti Värri (professori, UTA). Pamfletin nimeksi otettiin lopulta *Vapaa, vallaton ja vangittu sivistystyö* (Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -pamfletti 2015). Sen rakenne ja sisältö ilmenevät liitteestä 9.

SVV-aiheista on tehty neljä (4) **tutkimustietoa popularisoivaa juttua** Verkkolehti Soulin Tiede tulee kotiin –sarjassa v. 2014:

<http://www.souli.fi/tiede-tulee-kotiin/vapaaehtoistyö-kasvattaa-vaikuttamaan/>

<http://www.souli.fi/tiede-tulee-kotiin/tutkimus-luo-kentan-tyolle-perustan/>

<http://www.souli.fi/tiede-tulee-kotiin/sitoutuneet-patkatyolaiset/>

<http://www.souli.fi/tiede-tulee-kotiin/kaneli-koira-kannusti-uuteen-ammattiin/>

SVV-ohjelman julkaisutoimintaan ja tiedotukseen on käytetty Kordelinin säätiön vuonna 2013 myöntämää avustusta vapaan sivistystyön tutkimustiedon levittämiseen ja popularisointiin.

OPINNÄYTETORI

Tutkimuksen ja käytännön kentän vuorovaikutuksen tueksi sivuston osaksi perustettiin myös opin­näytetori, jonne kerätään ja jonne voi jättää ehdotuksia opin­näytetyön (kandi-, gradu- tai väitöstutkimukset) aiheiksi. Torille voi myös jättää yhteystietonsa, mikäli on kiinnostunut tekemään opin­näytetutkimusta vapaasta sivistystyöstä. Ohjauksesta voi neuvotella SVV-ohjelman professorien Anja Heikkisen, Jyri Mannisen ja Petri Salon kanssa.

Toiminnan käynnisti alkuvuodesta 2014 Anja Heikkinen ja keräämisestä vastasi Jenni Pätäri. Aiheitä kerättiin mm. vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen tiedotuksen avustamana ja niitä saatiin runsaasti erityisesti kansalaisopistoilta. Aiheet on koottu esille SVV-verkkosivujen opin­näytetorille, jonne voi myös suoraan jättää aiheideoita tai yhteystietonsa. Opin­näyteaiheiden keräämisestä on tarkoitus tehdä jokakeväinen perinne ja linkittää se esim. gradukurssien alkamisen yhteyteen.

SVV-OHJELMAN TIEDOTUS JA VIESTINTÄ

SVV-verkkosivut

SVV -verkoston verkkosivut otettiin käyttöön vuonna 2012. Ensimmäinen sivusto oli peda.net-verkkotyötila (<http://peda.net/veraja/vsy>). Sivusto on uusittu vuoden 2014 aikana Wordpress-pohjaiseksi. Uudet verkkosivut löytyvät osoitteesta www.vapausjavastuu.fi. Uudistuksesta vastasi Jenni Pätäri. Uudella sivustolla on tavoiteltu aiempaa verkkosivumaisempaa (vrt. verkkotyötila) ja vuorovaikutteisempaa ratkaisua verkkotyötilan, joustavampien kommentointimahdollisuuksien sekä some-jakelukanavien johdosta. Sivusto palvelee ohjelman tiedotuskanavana sekä auttaa tekemään alan tutkimusta näkyvämmäksi vapaan sivistystyön käytännön kentällä.

SVV -tiedotuslista

Ohjelman tiedotusta varten on koottu sähköpostilista, jolla on 160 jäsentä.

SVV -ohjelman tiedotuksessa on hyödynnetty esim. VST ry:n ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuran tiedotuslistoja.

LÄHTEET

Heikkinen, A. & Lamminpää, E. 2002. Tutkivaa kehittämistä vai kehittävää tutkimusta? Teoksessa Kasvatuksen yhteisöt – uupumusta, häirintää vai yhteisöllistä kasvua? Sinevaara-Niskanen, H. & Rajala, R. Lapin yliopisto.www.ulaplad.fi/ktk.

Kemmis, S. & Wilkinson M. 1998. Participatory action research and the study of practice. In B., Atweh, S., Kemmis, S. & P. Weeks. (eds.) Action research in practice: partnerships for social justice in education. London: Routledge.

Manninen, J. & Kauppi, A. 2008. Kehittävä arviointi. Teoksessa: Esko Korkeakoski & Heikki Silvennoinen (toim.) Avaimia arviointitoiminnan kehittämiseen. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 31.

Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. Omaehtoisen aikuisopiskelun vaikutukset. Vapaan sivistystyön opintojen merkitys ja vaikutukset aikuisten elämässä. Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö.

Heikkinen, A. & Teräsahde, S. 2011. Aikuiskasvatus on tutkimisen ja asiantuntemuksen arvoinen. AITURI-hankkeen loppuraportti. Työryhmä Heikkinen, A., Pitkänen, P., Saloheimo, L., Venho, P. & Teräsahde, S. http://www.protsv.fi/ats/dokumentteja/aituri/AITURI-hankkeen_raportti.pdf

Heikkinen, A. ym. 2003. Kansan sivistys liikkeessä ja tutkimus liikkeeseen -aloite: luonnos vapaan sivistystyön tutkimusohjelmaksi 2003–2008. Yhteistyöryhmä Anja Heikkinen, Jukka Tuomisto, Leena Koski, Kari Kantasalmi, Seppo Niemelä & Leena Saloheimo.

Vähämäki, J. 2010. Tieto ulos instituutioista. Niin & näin 4/2010.

LIITTEET

Liite 1: Julkaisut 2011–2014

Tutkimusraportit ja -artikkelit

- Fleige, M., Thöne-Geyer, B., Kil, M., Sgier, I. & Manninen, J.** (2014). Benefits of Lifelong Learning – vom Nutzen der allgemeinen Erwachsenenbildung in Europa. Benefits of Lifelong Learning – the benefits of adult education in Europe. *Der pädagogische Blick*, 22. Jg. 2014, H. 3.
- Heikkinen & Kallio** (toim.) 2014. Aikuisten kasvu ja aktivointi. Tampere University Press. (SAKKE)
- Heikkinen, A. & Teräsahde, S.** 2011. Aikuiskasvatus on tutkimisen ja asiantuntemuksen arvoinen. AITURI-hankkeen loppuraportti. Työryhmä Heikkinen, A., Pitkänen, P., Saloheimo, L., Venho, P. & Teräsahde, S. http://www.protsv.fi/ats/dokumentteja/aituri/AITURI-hankkeen_raportti.pdf
- Heikkinen, A.** 2014d. Päteviä vai sopivia aikuiskasvatuksen ammattilaisia. Heikkinen, Kallio (toim.). Aikuisten kasvu ja aktivointi.
- Heikkinen, A.** 2014c. Ammattikasvatuksen veliverkostot valistuksen ja vaurauden tiellä. Nest, Kantasalmi (toim.). Valistajia, sivistäjiä, poliitikkoja ja asiantuntijoita.
- Heikkinen, A.** 2014b. Aktivismista realismiin. *Aikuiskasvatus* 3/2014.
- Heikkinen, A.** 2014a. Emancipation instead of Discipline. Käßpflinger, B, Lichte, N., Haberzeth, E., Kulmus, C. (eds.). *Changing Configurations of Adult Education in Transitional Times*. Berlin: Humboldt University.
- Heikkinen, A.** 2012. Academic Identity of Adult Education. Heikkinen, A. Jögi, L., Zarifis, G. (eds.). *Future(s) of Adult Education Professionals: Identity, Ethos and Agency*. Tallinn University Press.
- Heikkinen, A.** 2012. Practising a practice or mobilizing a movement. *lline-journal* 1/2012.
- Heikkinen, A., Leino-Kaukiainen, P.** (toim.) 2011. Valistus ja koulun penkki: kasvatus ja koulutus Suomessa 1860–1960. Helsinki: SKS
- Heikkinen, A.** 2011. Miehiä, naisia vai aikuisia? Rinne, R., Jauhiainen, A. (toim.). *Aikuiskasvatus ja demokratian haaste*. Helsinki: Kansanvalistusseura
- Heikkinen, A.** 2011. Munchausen revisited – quality assurance of quality of adult educators. Papatamitis, A. et al (eds.). *Quality and professionalization of adult educators*. Thessaloniki.
- Heikkinen, A.** 2012. A-luokan tiede. *Aikuiskasvatus* 1/2012.
- Keskinen, S., Salo, P. & Saloheimo, L.** 2012. Vapaus ja vastuu. Vapaan sivistystyön kehittämisen edellytykset. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö
- Kil, M., Operti, F. & Manninen, J.** 2012. Measuring benefits of lifelong learning. *Lifelong Learning in Europe*, Volume 3, p. 4-5. http://www.lline.fi/files/issues/3_2012.pdf
- Kil, M., Manninen, J., & Thöne-Geyer, B.** 2013. Warum lernen wir nicht autodidaktisch? Empirische Begründungen für die Notwendigkeit und den Nutzen organisierter Weiterbildung aus Sicht der Lernenden.. In: *Die Österreichische Volkshochschule/Magazin für Erwachsenenbildung*, 64. Jg. Heft 250: S. 34-37.
- Kantasalmi & Nest** (toim.)2014. Valistajia, sivistäjiä, poliitikkoja ja asiantuntijoita. Tampere University Press. (SAKKE)
- Manninen, J.** 2011. Wider benefits of learning in liberal adult education. *Dialog Theme issue: The Nordic Region in the World*. Helsinki: Nordic Network for Adult Learning NVL. 6-7. http://www.nordvux.net/download/6716/dialog_2011_english.pdf

- Manninen, J.** 2012. Mikä miestä liikuttaisi? Pointti, Joensuun seudun kansalaisopiston asiakaslehti. Kevät 2012. Joensuu: Joensuun seudun kansalaisopisto.
- Manninen, J.** 2012. Liberal Adult Education as Civic Capacity Builder? Lifelong Learning in Europe, 1/2012, 69-78. http://www.lline.fi/files/issues/1_2012.pdf
- Manninen, J.** Tieteen sana –blogi (2008 – 2014). http://www.sivistys.net/nakokulmat/tieteen_sana/
- Manninen, J.** 2013. Huvikseen opiskelusta isot hyödyt. Setlementti 2/2013, 7.
- Manninen, J.** 2013. »Wider Benefits« der freien Erwachsenenbildung. Ergebnisse aus Finnland. DIE Zeitschrift für Erwachsenenbildung 1/2013. <http://www.diezeitschrift.de/12013/index.asp>
- Manninen, J., Árnason, H., Liveng, A. & Green, I.** 2012. Analysis of Nordic educational projects designed to meet challenges in society. Defining the success factors. Copenhagen: NVL Nordisk Nätverk för Vuxnas Lärande. <http://www.nordvux.net/object/32212/analysesofnordiceducationalprojectsdesignedtomeetchallengesinsociety.htm>
- Manninen, J., Sgier, I., Fleige, M., Thöne-Geyer, B., Kil, M., Možina, E., Danihelková, H., Mallows, D., Duncan, S., Meriläinen, M., Diez, J., Sava, S., Javrh, P., Vrečer, N., Mihajlovic, D., Kecap, E., Zappaterra, P., Kornilow, A., Ebner, G. & Operti, F.** 2014. Benefits of Lifelong Learning in Europe - Main results of the BeLL-project. Bonn: DIE. http://www.bell-project.eu/cms/?page_id=10
- Manninen, J. & Meriläinen, M.** 2014. Benefits of Lifelong Learning - BeLL Survey Results. Work Package report. Project BeLL – Benefits for Lifelong Learning No. 519319-LLP-1-2011-1-DE-KA1-KA1SCR Bonn: DIE. http://www.bell-project.eu/cms/?page_id=10
- Markkanen, M., Lang, T., Lillas, A., Lovio, M., Manninen, J., Takatalo, E., Kamppi, P., Knubb-Manninen, G. & Pietiläinen, V.** 2012. Kansalaisopistojen oppilaitos- ja ylläpitäjärakenteen arviointi. Osaraportti 1: Laatu- ja kehittämisavustukset ja ylläpitämisluvut. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisu 58.
- Markkanen, M., Lang, T., Lillas, A., Lovio, M., Manninen, J., Takatalo, E., Kamppi, P., Knubb-Manninen, G. & Pietiläinen, V.** 2012. Kansalaisopistojen oppilaitos- ja ylläpitäjärakenteen arviointi. Osaraportti 2: Rakenteellisten muutosten, lakiuudistusten ja oman toiminnan arviointivelvoitteen toteutuminen. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisu 60.
- Pätäri, J.** 2015. Selvitys vapaan sivistystyön opintoseteliavustuksen hyödyistä ja vaikutuksista. VST. (tulossa)
- Rinne, R. & Jauhiainen, A.** (toim.) 2011. Aikuiskasvatus ja demokratian haaste. KVS. (SAKKE)
- Rönnerman, K. & Salo, P.** 2012. 'Collaborative and action research' within education. Nordic Studies in Education, 32 (1) s. 1-16. Salo, P. (2012). Sivistyksen tuoksu. Kantti. Kansansivistystyön liiton lehti, (1), 5-7.
- Salo, P.** 2011. Maailma muuttui – muuttuiko aikuiskasvatus? Aikuiskasvatus, 31, (1), 35-44.
- Salo, P.** 2011. The world has changed – what about adult education practices and research? Lifelong Learning in Europe, 16, (4), 243-249.
- Salo, P.** 2011. Vapaan sivistystyön mieli ja kieli. Kansanopisto, 83 (5), 10-11.
- Salo, P. & Rönnerman, K.** (2014). The Nordic Tradition of Educational Action Research – In The Light of Practice Architectures. In. K. Rönnerman & P. Salo (Eds.), Lost in Practice: Transforming Nordic Educational Action Research. (pp. 53-71). Rotterdam: Sense Publishers.
- Salo, P.** 2014. Sivistyksen aika. Kasvatus, 45 (2), 182-183.
- Saloheimo, L.** 2014. Vapaan sivistystyön opintoseteliavustusten käyttö. Vuosina 2010 ja 2011 myönnetty avustukset. OPH

- Saloheimo, L.** 2015. Vapaan sivistystyön oppilaitosten palvelurakenne. Oppilaitosten tarjoamat koulutusmuodot. VST. (tulossa)
- Sivenius, A & Hilpelä, J.** 2013. Haastaako postmodernin hurma "sivistysopettajan" idean? *Kasvatus* 4/2013, 438–441.
- Sivenius, A & Ikonen, R.** 2011. Aikuislukion eetosta etsimässä. *Kasvatus & Aika* 5 (1), 38–55.
- Sivenius, A.** 2012. Aikuislukion eetos opettajien merkityksenantojen valossa. Itä-Suomen yliopisto
- Sivenius, A.** 2014. **Kasvatuksellinen ohjaus itsekasvatukseen.** *Kasvatus & Aika*. 3/2014, 107–109.
- Teräsahde, S.** 2012. The relations of the actors in research, practice and policy in Finnish adult education. Heikkinen, A. Jögi, L., Zarifis, G. (eds.). *Future(s) of Adult Education Professionals: Identity, Ethos and Agency*. Tallinn University Press.
- Turunen, A.** 2013. Den svårfångade fria bildningen – om folkbildning i 2000-talets Finland. Årsbok om folkbildning (159–170). Stockholm: Föreningen för folkbildningsforskning.
- Turunen, A.** 2013. Sivistystyö sopeuttamisen ja voimaannuttamisen ristipaineessa. *Aikuiskasvatus*, 33(3), 164–176.

Opinnäytetyöt

Väitöskirjat

- Nest, M.** Eetoksesta jatkuvaan muutokseen (väitöstutkimus, esitarkastuksessa). TaY.
- Pollari, P.** Vapaan sivistystyön kieltenopettajien pedagogiset ratkaisut ja käytänteet teknologiaa hyödyntävässä vieraiden kielten opetuksessa. Väitöstutkimus, UEF.
- Sivenius, A.** 2012. Aikuislukion eetos opettajien merkityksenantojen valossa. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology No 23.
- Soanjärvi, K.** 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö. Väitöstutkimus, Jyväskylän yliopisto (ohjaaja Anja Heikkinen, TaY).

Pro gradu-tutkielmat

- Ahlbäck Linda.** Liv och lärande - en narrativ studie av livslångt lärande bortom ekonomi?
- Back Camilla** Lust att lära. En fallstudie av pensionärers motiv för att delta i kurser inom fria bildningen.
- Gromov Anna.** Sowing the seeds of change? A discourse analytic comparison of alternative food movements in Finland and in the United States.
- Hankala, U.** 2013. "Empatia, aito toisen hyväksyminen, arvostaminen, huumori, lämpö. Tän tyyppiset asiat, kyllä se näillä toimii ooppa sä missä hyvänsä. Eihän tää sinänsä oo vaikeeta jos tästä ei tee vaikeeta" Sosioemotionaalisten taitojen merkitys aikuiskouluttajan työssä. Pro gradu-tutkielma, TaY
- Jämsén Helena.** KANSSALAINEN - Kertomuksia aktiivisesta kansalaisuudesta. Pro gradu-tutkielma. UEF.
- Lappalainen K.** 2013. Vapaa sivistystyö koulutuspoliittisessa ohjauksessa: kansalaisopistojen opetus-henkilöstön kehittäminen OSAAVA-ohjelmassa. TaY
- Miin, M.** Oppivan organisaation kulttuuri kansalaisopiston kontekstissa. Pro gradu-tutkielma, UEF.
- Pätäri, J.** 2012. Legitimaatiotulkintoja vapaasta sivistystyöstä. Diskurssianalyttinen tutkimus. Pro gradu-tutkielma, TaY.
- Sipilä, O.** 2014. "Se on muovannut minua ihmisenä varmasti parempaan suuntaan ja ollut yksi tapa löytää merkitys omalle elämälle." Vapaaehtoistoiminta kasvattajana elämäkullussa . Pro gradu-tutkielma, TaY.
- Sinisalo, M.** 2014. Lähikuvassa kansalaisopiston tuntiopettaja. Pro gradu-tutkielma, TaY.

Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteelliset opinnäytetyöt ladattavissa osoitteessa:
<http://www.uef.fi/fi/filtdk/kasvatustiede-ja-aikuiskasvatustiede-pro-gradut>
 Tampereen yliopiston opinnäytetyöt ja muut julkaisut ladattavissa osoitteessa:
<http://tampub.uta.fi/>

Liite 2. Meneillään oleva tutkimus 31.12.2014

Itä-Suomen yliopisto

Manninen Jyri. Vapaan sivistystyön tutkimus on sijoitettu UEF:in uudessa tutkimusstrategiassa osaksi keskivahvaa tutkimusaluetta LINE (Learning in interactive environments, erityisesti opintoryhmissä tapahtuvan sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys) sekä nousevaa tutkimusaluetta MURTUMA (Hyvinvoinnin murtumat, erityisesti koulutuksen hyvinvointivaikutukset).

Sivenius Ari. Sivistystyö ja myöhäismoderni

Väitöstutkimukset

Jäppinen Meri. Aikuisopiskelijoiden käsitykset kansalaisopiston kielenopettajan hyvistä ominaisuuksista

Majoinen Päivi. Osaava kansalaisopiston tuntiopettaja oppimisympäristön rakentajana

Luukkainen Heidi. Tieto- ja viestintäteknologia kansanopistojen opetuksen kehittämisessä

Valkonen Emilia. Markkinoistuminen vapaassa sivistystyössä

Pro gradu-tutkielmat

Kuitunen, Tuija. Motivaation kehittyminen vapaan sivistystyön kieliopinnoissa (BeLL-aineisto)

Kokkonen Anna. Kansalaisopistojen merkitys maahanmuuttajanaisten elämässä

Kornilow Anina. Vähän ja korkeasti koulutettujen naisten kokemat vapaan sivistystyön hyödyt (BeLL-aineisto)

Lehtonen, Sonja. Kirkkonummen kansalaisopiston laadun kehittäminen

Tampereen yliopisto

Anja Heikkinen. Kasvatustieteiden yksikössä Vapaan sivistystyön tematiikka sisältyy tutkimusryhmään Education, Knowledge and Politics, mutta siihen kohdistuvaa tutkimusta tehdään myös mm. politiikka- ja historiatieteissä. Tamperelaiset tutkijat tekevät opetus- ja tutkimusyhteistyötä ESREAn History of Adult Education-, Professionalization of Adult Educators- ja Policy Studies-verkoston kanssa. Vapaan sivistystyön globaalia vastuuta tutkitaan CIMOn rahoittamassa ReWell – promoting regional wellbeing in adult and vocational education-hankeessa, jossa kumppaneina ovat Tansania (Mzumbe) ja Uganda (Kyambogo).

Väitöstutkimukset

Kettunen Reetta. Aikuisten erityisopiskelijoiden kokemat mahdollisuudet kansanopistossa.

Pätäri Jenni. Tutkimus-käytäntöyhteys vapaassa sivistystyössä. Vapaan sivistystyön tiedon tahto.

Teräsaahde Sini. Tutkimus-käytäntö-politiikkayhteydet aikuiskasvatuksen tutkimuksessa.

Pehkonen Anitta. Järjestölliseen opintotoimintaan osallistumisen kannusteet.

Ojakangas Aki. Kansanopistotoiminnan muutos Bourdieun kenttäteorian valossa (Ojakangas Aki)

Pro gradu-tutkielmat

Laura Iivonen-Mellais. Laadunhallintaprosessin itsearviointi Järvenpään seurakuntaopistolla.
Arja Kangaspunta. Strategiatyön mahdollisuudet kirjastossa.
Henriikka Kaunela. Nuorisotyöntekijöiden kokemuksista.

Åbo Akademi

Väitöstutkimukset

Turunen Annika. Kansalaisuus vapaassa sivistystyössä osallistujanäkökulmasta.

Muita SVV-tutkijatapaamisissa esiteltyjä tutkimushankkeita

Maaperä Ilona. Hautautuneen elämän herättelyä? Suomalaisen settlementiliikkeen hegemoninen kansansivistystoiminta 1920–1939 (HY)

Castrén-Aaltonen Pia. Zachris Castrénin henkinen perintö vapaassa sivistystyössä (HY)

Ikonen Risto. Vapaan sivistystyön varhaisia piirteitä - sivistyspyrintöjä Suomessa Ruotsinajan lopulla (UEF)

Käyhkö Katinka. Kotoutujan kuvat. Voimauttavaa toimintamuotoa etsimässä

Keto Leea. Kansalaisopisto sosiaalisen pääoman tuottajana

Liite 3: Kasvatuksen viisaus ja maailman tila, Tampereen yliopisto

Kasvatuksen viisaus ja maailmantila / Educational Wisdom and Planetary Condition,
http://www.uta.fi/edu/en/edu40y/educational_wisdom.html

Työpaja 1. Mitä on (hyvä) yliopistokasvatus? / Workshop 1. What is (good) university education?

Pe 11.4.2014 Virta auditorio (109)

klo 9.30-10.00 Kahvitarjoilu / Refreshments

klo 10.00-11.45 Asiantuntijapaneeli / Expert Panel:

Johanna Annala (EDU), Leena Kostiainen (Tampereen kaupunki), Markku Sotarauta (JKK), Pia Vuolanto (TaSTI), Georgios Zarifis (Aristotle University, Thessaloniki)

klo 12.15-14.00 Teemaryhmät/Thematic groups (group 1: Yliopisto-opetus/University Teaching: 243, group 2: Tutkimuksen, tiedon ja opetuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus/The societal impact of research, knowledge and teaching: 215)

Työpaja 2. Maailmankansalaisuus sivistyspolitiikan haasteena / Workshop 2. World citizenship as a challenge to education policy

Pe 9.5.2014 Virta

klo 10.00-11.45 Teemaryhmät/Thematic groups (group 1: 243, group 2: 215)

Klo 11.45-12.15 Kahvitarjoilu / Refreshments

klo 12.15-14.00 Asiantuntijapaneeli / Expert Panel: Virta auditorio (109)

Yrjö Haila (JKK), LorenzLassnigg(Institut fürHöhere Studien, Vienna), Harri Melin (YKY), Mikko Lahtinen (YKY), Lauri Savisaari (Tampereen kaupunki), Ilkka Turunen (OKM)

Liite 4: Kamppailu kasvatuksesta oppivelvollisuuden tuolla puolen -symposiumi Kasvatustieteen päivillä 2014

Kasvatustieteen päivät 20.–21.11.2014, Oulu

Vastuuhenkilöt: Anja Heikkinen, professori, Tampereen yliopisto, Arja Pakkala, KT, opettajankouluttaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Katariina Soanjärvi, KT, yksikönjohtaja, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Puheenjohtaja: Anja Heikkinen, professori, Tampereen yliopisto

Diskussantit: Armi Mikkola, opetusneuvos, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Leena Krokfors, professori, Helsingin yliopisto

Kutsutut esiintyjät: Vastuuhenkilöiden lisäksi puheenvuoroja on pyydetty kasvatustieteen asiantuntijoilta ja tutkijoilta

Avainsanat: koulutuspolitiikka, kasvattajuus, vapaa sivistystyö, nuorisotyö, ammatillinen koulutus, aikuiskoulutus

Oppivelvollisuuden ulkopuolisen kasvatuksen kentille kohdistuu moninaisia poliittisia toimenpiteitä ja ohjelmia. Toimijakenttä on hajanainen ja se koostuu kokopäiväisistä ja osa-aikaisista kasvattajista - kuten aikuiskasvattajat, nuorisotyöntekijät, ammatilliset opettajat, henkilöstönkehittäjät. Kentälle tulijoiden koulutuspolut ovat hyvin erilaisia ja he ovat jääneet kasvatustieteen marginaaliin. Oppivelvollisuuden tuolla puolen toimivat kasvattajat saavat edelleen taistella oikeutuksesta ja hyväksynnästä kasvatustieteen asiantuntijuuteen.

Samalla kun oppivelvollisuuden tuolle puolelle kasvattajat kilpailevat oikeutuksestaan kasvattajuuteen, kasvatustieteen koulutusorganisaatiot - kuten ammattikorkeakoulut, ammatilliset opettajakorkeakoulut ja yliopistojen yksiköt – kamppailevat oikeudestaan päteväyttä asiantuntijoita näille toimintakentille.

Kamppailuissa on kysymys myös kasvatusta koskevasta tiedosta ja tutkimuksesta. Millä tavalla kasvatustiede on oikeuttanut kasvatustieteen organisaatiot päteväyttämään asiantuntijoita tietyille kasvatustieteen kentille? Ovatko tiede ja tutkimus ohittaneet kysymykset kasvatuksesta oppivelvollisuuden tuolla puolen?

Kutsumme aiheesta kiinnostuneita keskustelemaan tutkimushankkeesta, jossa vertailemme kasvatustieteen koulutusorganisaatioiden koulutus- ja opetussuunnitelmia, analysoimme niiden kasvatustieteellisiä tarkoituksia ja taustaoletuksia. Niiden olemassaoloa koskevien tulkintojen ohella etsimme uusia vaihtoehtoja kasvatustieteen asiantuntijoiden – myös oppivelvollisuuden tuolla puolen - koulutukselle tulevaisuudessa.

Symposiumin toteutus etenee osallistavaa, yhteisöllistä työpajatyypistä työskentelyä hyödyntävänä prosessina, jota täydennetään asiantuntijapuheenvuoroilla. Osallistujilla on aktiivinen osuus symposiumissa, kysymyksille ja keskustelulle varataan aikaa.

Liite 5: Sivistysiltamien ohjelma

Sivistysiltamat – Sivistyksestä ja himpun verran muustakin

Keskusteluillat sivistyksestä alkavat Joensuussa huhtikuussa 2013 kaikille sivistyksen kysymyksistä kiinnostuneille. Avoimet alustus- ja keskustelutilaisuudet ovat osa Sivistystyön vapaus ja vastuu (SVV) -ohjelman alueellista toimintaa. **Sivistysiltamat** rakentavat yhteistyötä vapaan sivistystyön kentän ja hallinnon toimijoiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden kesken Joensuun seudulla.

To 25.4 klo 18-20.30

Ensimmäisessä tapaamisessa keskustelua virittävät

Jyrki Hilpelä – Sivistys postmodernina aikakautena

Ari Sivenius – ”Sivistysopettajan” ammatilliset hyveet?

To 6.6 klo 18-20.30

Toisessa tapaamisessa keskustelua virittävät

Jyri Manninen – Sivistysyödyt?

Kommenttipuheenvuoron pitäjä(t)

Sivistysiltamat jatkuvat Joensuun kampuksella 31.10 & 14.11.

Keskusteluillat sivistyksestä jatkuvat Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksella, Educa-rakennus (Tulliportinkatu 1). Lokakuun tapaamisessa keskustelua virittävät professori Päivi Atjonen ja kehitysjohtaja Jatta Herranen. Puheenvuoron pitäjinä marraskuun iltamissa ovat emeritusprofessori Ari Antikainen ja kansalaisopiston rehtori Tero Väänänen.

Iltamissa haetaan erilaisia näkemyksiä ja linkitetään tutkimusta ja käytäntöä yhteen. Osallistujia iltamiin toivotaan tutkimuksen ja käytännön eri alueilta. Iltamat ovat osa Sivistystyön vapaus ja vastuu (SVV) -ohjelman alueellista toimintaa. <http://www.peda.net/veraja/vsy>

Lokakuu to 31.10 klo 17-19 Educa, E200 (Tulliportinkatu 1)

Professori Päivi Atjonen: Sivistys arvioinnin kohteena – Miten antaa näyttö näkymättömästä?

Kehitysjohtaja Jatta Herranen: Onko ammattisivistykselle tilaa ammatillisessa koulutuksessa?

Marraskuu to 14.11 klo 17-19 Educa, E215 (Tulliportinkatu 1)

Emeritusprofessori Ari Antikainen: Ei ole yhtä sivistystä. Vanhan optimistisen sosiologin kokemuksia ja näkemyksiä.

Kansalaisopiston rehtori Tero Väänänen: Vapaan sivistystyön suunta. - mihin suuntaan vapaa sivistystyö on menossa, kun kuntien taloudet ovat kuralla ja kustannustehokkuus on valtaamassa alaa?

Liite 6: Vapaan sivistystyön arvoseminaarin ohjelma

Joensuun arvoseminaari 14.12.2012

IV Arvoseminaari

Seminaari on osa [Sivistyksen suunta - Arvoseminaarien sarjaa](#)

Seminaaripaikka:

Itä-Suomen yliopisto, Luentotila E200, Tulliportinkatu 1, Joensuu.

Seminaarin kesto:

klo 10 -15:35

SEMINAARIN OHJELMA

10:00 Seminaarin avaus ja tavoitteet

10:15 Näkökulmia sivistystyön historiaan, Itä-Suomen yliopiston avauksia

- *Sivistystyön historia, professori, YTT, **Leena Koski***
- *Sivistystyön aatehistoria, yliopistolehtori **Risto Ikonen***
- Kommenttipuheenvuorot ja palautekeskustelu

11:25 *Näkökulma työyhteisöjen sivistysarvoihin, **Erkki Takatalo**, Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakoulun Avance-yksikön koulutuspäällikkö*

- Palautekeskustelu kaikista aamupäivän aiheista

12:00 Lounastauko

13:00 *Hallinnon näkökulma vapaan sivistystyön toimintaan ja arvoihin
Itä-Suomen Alueviraston sivistystoimen ylitarkastaja **Kari Lehtola***

13:30 Näkökulmia vapaan sivistystyön arvoihin, Itä-Suomen yliopiston avauksia

*-Sivistys ja hyvinvointi talouden puristuksessa - Kansallisesta kehityskosta globaaliin kehitys- ja kilpailukulttiin?, yliopistotutkija **Juha Kauppila***

- *Vapaata vai valtion sivistystyötä? Tavoite- ja vaikutusanalyysija, professori, osastonjohtaja **Jyri Manninen***
- Palautekeskustelu

14:40 Kahvitauko

15:00 *Arvokeskustelun jatkaminen tulevaisuudessa* - lyhyet puheenvuorot vapaan sivistystyön järjestöiltä, opiskelijoilta ja seminaarin osallistujilta

15:30 Seminaarin yhteenveto ja päätös

TERVETULOA MUKAAN KESKUSTELUUN!

Liite 7: Tutkivan opintokerhon ohjelma vv. 2011–2014

Syksy 2014

1. Pe 31.10.2014. Klo 15-18. Tampereen yliopisto. Teema: Vapaan sivistystyön alueellinen vastuu. Regional Responsibility of Popular Adult Education. Alustamassa Pilvi Mansikkamäki Ahjolan kansalaisopistosta. Mukana myös professori Jeremiah Kirway ReWell-partneriyliopistosta Mzumbesta. Kokoontuminen toteutettiin osana prof. Anja Heikkisen väitösr ryhmää. Mukana oli myös Struggles on Education -kurssi.
2. Ke 10.12.2014. Klo 16-18. Tampereen seudun työväenopisto Sampola. Teema: Vapaa sivistystyö kasvattajana. Alustamassa järjestöllisen sivistystyön näkökulmasta KM Outi Sipilä pro gradu -työnsä pohjalta.
3. Vuodenvaihte 2015. Teema: VAPKESU-keskustelu. Alueellisesta kehittämissuunnitelmasta keskustelemassa vapaan sivistystyön oppilaitosväkeä, Pirkanmaan liiton edustajia sekä Pirkanmaan AMKESU-kehittämiseen osallistuneita tahoja.
4. Ke 25.-Pe 27.3.2015. Tampereen yliopisto. Teema: Vapaa sivistystyö ja kestävä kehitys. Tutkiva opintokerho kokoontuu osana aikuiskasvatuksen pohjoismaista konferenssia ja sen vapaan sivistystyön teemaryhmää. Ks. lisätietoa 6th Nordic Conference on Adult Education and Learning. Teemana Adult education and the planetary condition. <http://www.uta.fi/edu/nordic/index.html>

Kevät 2014

1. Ke 26.2.2014. Klo 16-18. Tampereen kesäyliopisto. Alustaja: Mikko Lahtinen. Snellman ja kansallisen sivistyksen kysymykset tänään.
2. Ke 9.4.2014. Klo 16-18. Tampereen yliopisto. Katsaus ajankohtaiseen vapaan sivistystyön tutkimukseen Pirkanmaalla. Tutkiva opintokerho kokoontui osana prof. Anja Heikkisen väitös- sekä pro gradu -ohjausryhmää. Tutustumista käynnissä olevaan vapaan sivistystyön tutkimukseen Pirkanmaalla.
3. Pe 9.5.2014. Klo 10-14. Tampereen yliopisto. Maailmankansalaisuus sivistyspolitiikan haasteena. Tutkiva opintokerho kokoontui osana työpajaa (osa Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikön 40-vuotisjuhlaohjelmaa).

Syksy 2013

1. Ke 25.9.2013. Tampereen yliopisto. Alustajat Teppo Tapani (TAKK) ja Arja Pakkala (Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto). Sivistystyön karttakirja uusiksi.
2. Ke 23.10.2013. Tampereen yliopisto. Opintojärjestöt sivistystyön esikuvina? Keskustelua ennakkoinen pohjalta.
3. Ke 20.11.2013. Tampereen yliopisto. Alustajana Mauri Nest. Sivistystyön professionaalinen autonomia. Yhteistapaaminen tohtoriopiskelijaryhmän kanssa.
4. Ke 11.12.2013. Ahjolan kansalaisopistossa. Mitä on sivistystyön vastuu? Keskustelua ennakkoinen pohjalta.

Kevät 2013

1. 17.5.2013. Tampereen yliopisto. Vapaan sivistystyön pedagoginen erityisyys. Onko sitä? Keskustelua ennakkoinen pohjalta.
2. 12.4.2013. Tampereen seudun työväenopisto Sampola. Kohtaaminen ammatillisen aikuiskoulutuksen kanssa. Keskustelua ennakkoinen pohjalta.
3. 15.3.2013. Tampereen seudun työväenopisto Sampola. Alustaja: Ilkka Hjerppe. Riittääkö yhteinen lainsäädäntö luomaan yhtenäisen vapaan sivistystyön, pitäisikö?
4. 22.2.2013. Tampereen seudun työväenopisto Sampola. Alustaja Heikki Mäki-Kulmala. Ayn Randin yksilöiden ja itsekkyyden puolustuspuhe.

Syksy 2012

- 23.11.2012. Opettajuus vapaassa sivistystyössä (Tampereen Työväenopiston opettajien alustukset).

Kevät 2012

- 13.4.2012 Tutkimusten ja osaava-ohjelman vuoropuhelua (Melentjeff, Ojakangas, Pätäri, Lappalainen, Leinikki, Nuottanen).

Syksy 2011

- 14.11.2011. Alueellisen yhteistyön periaatteita.
30.11.2011. Tutkijoiden ja kentän toimijoiden suunnittelukokous.

Liite 8. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen: pidettyjä puheenvuoroja ja alustuksia

2011

- Vapaan sivistystyön tehtävistä Etelä-Pohjanmaalla 2011, Esitys, Etelä-Pohjanmaan Vapaan sivistystyön konsortio, Seinäjoki, 17.08.2011 (Petri Salo)
- Aikuislukion mieli ja tehtävä ajassamme, kutsuttu esitys, IOY:n koulutuspäivät 29.10.2011, Jyväskylä (Ari Sivenius)
- Vapaan sivistystyön tulevaisuuksista, Esitys, Kansanopistokokous 2011 Seurakuntaopisto, Tuusula 25.10.2011 (Petri Salo)

2012

- Vapaan sivistystyön tulevaisuuksista, Esitys, Työelämäopistojen seminaari, Työväen Akateemia, Espoo 12.1.2012 (Petri Salo)
- Vapaata sivistystyötä koskeva tutkimus Itä-Suomen yliopistossa, esitys Itä-Suomen vapaan sivistystyön yhteiselimen kokouksessa, Kitee 3.5.2012 (Jyri Manninen)
- Aikuislukion tehtävä ja merkitys ajassamme, kutsuttu esitys, Itä-Suomen aikuislukioseminaari 11.05.2012, Joensuu (Ari Sivenius)
- Sivistystyön vapaus ja vastuu -verkostohankkeen esittely, esitys Itä-Suomen vapaan sivistystyön päivillä, Pieksämäki 30.8.2012 (Jyri Manninen)
- Behov av och intresse för forskning inom fritt bildningsarbete, Esitys, Rektorsdag, Tammerfors 5.10.2012. (Annika Turunen & Petri Salo)
- Aikuiskoulutuksen merkitys ja vapaan sivistystyön hyödyt, asiantuntijavierailu, OKM, aikuis-koulutuspolitiikan yksikkö (Jyri Manninen)

2013

- Elämänlevyinen oppiminen ja sivistys, kutsuttu esitys, Kansalaisopiston 50-vuotisjuhla 28.4.2013, Kiuruvesi (Ari Sivenius)
- Sivistysmaakunnat – Kestävyyslajiko? Esitys, Kansaopistopäivät, Etelä-Pohjanmaan Opisto, Ilmajoki, 7.8.2013 (Petri Salo)
- Measuring progress in lifelong learning, asiantuntijapaneeli, EUCIS-LLL International seminar, Brussels 5.12.2013 (Jyri Manninen)
- Katsaus vapaan sivistystyön vaikuttavuuden tutkimukseen, Vapaan sivistystyön kesäseminaari, 16.8.2013, Vaasa (Jenni Pätäri)
- Mitä kansalaisopisto tarjoaa ja kenelle? Toiminnan tavoitteiden toteutuminen opinto-oppaiden analyysin valossa, Vapaan sivistystyön kesäseminaari, 16.8.2013, Vaasa (Emilia Valkonen)
- Eurooppalaisen BeLL -tutkimushankkeen tuloksia, Vapaan sivistystyön kesäseminaari, 16.8.2013, Vaasa (Jyri Manninen)

2014

- Benefits of Lifelong learning, esitys, Policy debate on benefits of lifelong learning, 27.1.2014, Brussels (Jyri Manninen)
- Sitä odotetaan mitä kritisoidaan: tutkimuksen ja käytännön vuorovaikutus vapaassa sivistystyössä, Vapaan sivistystyön päivät 28.8.2014, Varkaus (Sini Teräsahde)

- Vapaan sivistystyön hyvinvointivaikutukset BeLL-tulosten valossa, Vapaan sivistystyön päivät 28.8.2014, Varkaus (Jyri Manninen)
- "Hyvä" kasvatus vastuun kysymyksenä? Kutsuttu esitys, Joensuun Perheentalo 10.9.2014, Joensuu (Ari Sivenius)
- Vapaan sivistystyön tunnettuus ja näkyvyys? Esitys, Vapaan sivistystyön foorumi 5.11.2014, Helsingin työväenopisto (Jyri Manninen)
- Tutkijan puheenvuoro vapaan sivistystyön roolista ja kentän muutoksesta, Eteläpohjalainen sivistysfoorumi, 27.11.2014, Seinäjoki (Anja Heikkinen)

Liite 9: SVV-pamfletti

Vapaa, vallaton ja vangittu sivistystyö (Sivistystyön Vapaus ja Vastuu -pamfletti 2015)

Sisällysluettelo

Kiitokset

Esipuhe

I Sivistyksen ja sivistystyön periaatteellisia lähtökohtia ja yhteiskunnallisia reunaehtoja

1 Sivistystyö vastatulessa?

Jyrki Hilpelä & Ari Sivenius

2 Suomalaisen kasvatusyhteiskunnan genealogia

Risto Ikonen

3 Ei ole yhtä sivistystä. Sivistyksen merkityksestä nyt ja tulevaisuudessa.

Ari Antikainen

II Sivistyksen käytännöt, työt ja organisaatiot

4 Mikä nakertaa vapaan sivistystyön vapautta, työtä ja sivistävyyttä?

Jyri Manninen

5 Puutöitä ja kansalaisuutta

Annika Turunen

6 Kansan paluu vapaaseen sivistystyöhön

Karin Filander

III Sivistyksen ja sivistystyön hallinnointi ja arviointi

7 Onko sivistyksen arviointi sivistynyttä?

Päivi Atjonen

8 Vielä kerran – Onko vapaat sivistystyöt tehty?

Juha Sihvonen

IV Sivistyksen ja sivistystyön tutkimuksen lähtökohtia

9 Sivistys tutkimuksen ja käytännön missiona

Anja Heikkinen, Jenni Pätäri & Sini Teräsahde

10 Kritiikitön yliopisto

Mikko Lahtinen

11 Kapitalisoitu kasvatus sopeuttamisen, tuottavuuden ja kilpailukyvyn välineenä

Veli-Matti Värri

V Lopuksi

Katsaus SVV-opintokerhotoimintaan 2013–2014

Epilogi

Liitteet